

Огляд законодавчих змін

Огляд законодавчих змін, що стосуються внутрішнього переміщення, підготовлений УВКБ ООН | Лютий 2023

Прийняте законодавство

- Визнання документів, виданих іншими державами
- Соціальна допомога для осіб з інвалідністю
- Фонд ліквідації наслідків збройної агресії¹
- Зміни в оподаткуванні благодійної допомоги
- Створення Міжвідомчої робочої групи з питань гуманітарного розмінування
- Створення Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України
- Закон України про компенсацію за пошкоджене та знищене майно

Проекти

- Прискорена процедура прийняття до громадянства України
- Реєстрація місця проживання неповнолітніх осіб
- Адміністративна процедура реєстрації актів цивільного стану

Інші події

- Порядок нарахування неустойки за несвоєчасну оплату за користування природним газом
- Утворення Чернігівської міської військової адміністрації
- Встановлення нового пункту пропуску на кордоні з Румунією
- Вступна кампанія 2023-2024

Прийняте законодавство

Визнання документів, виданих іншими державами

4 лютого 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №107](#), визнаючи дійсність документів, виданих іншими країнами², якщо ці документи визнавались дійсними українською владою до 24 лютого 2022 року.

Ця Постанова була прийнята після прийняття Закону про денонсацію Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах між державами-учасницями Співдружності Незалежних Держав³ (Мінська Конвенція). Вихід України з Мінської Конвенції створив ряд правових питань, зокрема виникнення правової невизначеності щодо статусу документів, що підтверджують цивільний стан, освіту, трудовий досвід та багато іншого. Визнаючи дійсність цих документів, Постанова врегулювала негативні наслідки, що виникли внаслідок виходу України з Мінської Конвенції.

Соціальна допомога для осіб з інвалідністю

4 лютого 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №120](#), якою визначив напрями розподілу коштів з державного бюджету для надання соціальної допомоги особам з інвалідністю в Україні. Ця Постанова є рамковим документом, який узагальнює існуючі програми та є основою для впровадження

¹ Термін «збройна агресія» є цитатою з нормативно-правового акту

² Конвенція про правову допомогу була підписана Армєнією, Азербайджаном, Білоруссю, Грузією, Казахстаном, Киргизстаном, Молдовою, Росією, Таджикистаном, Туркменістаном, Узбекистаном та Україною.

³ Детальніше в [Огляді законодавства від УВКБ ООН за січень 2023](#).

нових програм, спрямованих на задоволення потреб осіб з інвалідністю, включаючи грошову допомогу, протезування, реабілітаційні послуги, професійну підготовку, допомогу у працевлаштуванні, освіту та доступ до інклюзивних навчальних середовищ, навчання керуванню автомобілем та транспортні послуги для осіб з інвалідністю, а також фінансування організацій, які надають послуги особам з інвалідністю.

В Порядку,⁴ що слідує за Постановою, встановлюється процедура надання ветеранам війни та особам з інвалідністю пільгового санаторно-курортного лікування за кошти держави або компенсації тим, хто самостійно оплатив таке лікування

Фонд ліквідації наслідків збройної агресії

10 лютого 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №118](#), якою регулюється використання коштів з Фонду для ліквідації наслідків збройної агресії.

Кошти Фонду для ліквідації наслідків збройної агресії можуть бути використані наступним чином:

- будівництво, реконструкцію, відновлення та капітальний ремонт об'єктів громадського призначення та споруд цивільного захисту з дотриманням вимог безпеки;
- реконструкцію та капітальний ремонт об'єктів критичної інфраструктури, пов'язаних із водопостачанням, каналізацією, опаленням, електропостачанням та освітленням;
- будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт та розробку проектної документації житла для внутрішньо переміщених осіб та осіб, які втратили своє житло внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації; такі будівлі будуть передані до тимчасового житлового фонду для внутрішньо переміщених осіб;
- розробку проектної документації для об'єктів, зруйнованих у зв'язку з повномасштабним вторгненням Російської Федерації;
- придбання нового житла для осіб, чиє житло було зруйновано внаслідок бойових дій;
- закупівлю шкільних автобусів та спеціальних автотранспортних засобів для медичних та комунальних підприємств.

Відповідно до Постанови, обласні (цивільні/військові) адміністрації та адміністрація міста Києва мають право звертатися для отримання фінансування проектів, що відповідають цим пріоритетним напрямкам. Пріоритизуючи реконструкцію та ремонт критичної інфраструктури та громадських будівель, а також забезпечення житлом осіб, постраждалих від війни, Постанова може мати велике значення для впровадження довгострокових рішень. Наразі невідомо, яке місце Постанова займе в системі підзаконних актів, що регулюють процедуру компенсації за зруйноване та пошкоджене житло.

Зміни в оподаткуванні благодійної допомоги

10 лютого 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №121](#), яка вносить зміни до існуючого переліку товарів та послуг, які можуть бути отримані безоплатно як благодійна допомога і не підлягають оподаткуванню. У цей перелік Постановою включено наступне:

- Закупівля товарів та послуг, необхідних для будівництва, реконструкції, відновлення та обслуговування пошкоджених або зруйнованих житлових та господарських будівель. Це включає розробку та оцінку проектної документації, утримання служби замовника та технічний нагляд за завершеними будівельними проектами.

⁴Постанова №187, прийнята 22 лютого 2006 року (зі змінами, внесеними Постановою №120 від 4 лютого 2023)

- Надання житла, комунальних послуг, палива для приготування їжі та опалення, транспортних послуг, пов'язаних з переміщенням осіб, з територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або з тимчасово окупованих територій. Крім того, це включає поліпшення житлових будівель та приміщень для забезпечення їх фізичної доступності для осіб з інвалідністю та інших груп з обмеженими можливостями руху.
- Надання соціальних послуг відповідно до [Класифікатора соціальних послуг](#).

Останні зміни до Перехідних положень Податкового кодексу також визначають іншу процедуру надання безоплатної благодійної допомоги без оподаткування, якщо бенефіціаром є особа, що постраждала від збройної агресії Російської Федерації⁵. Оскільки наразі не була прийнята процедура для визначення статусу осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації (і, отже, є звільненими від оподаткування), це визначення може бути здійснене надавачем благодійної допомоги.

Створення Міжвідомчої робочої групи з питань гуманітарного розмінування

14 лютого 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №136](#) щодо створення Міжвідомчої робочої групи з гуманітарного розмінування та визначив її склад. Цей державний орган несе відповідальність за такі завдання:

- Забезпечення координації з усіма відповідними органами державної влади щодо питань розмінування.
- Підготовка пропозицій щодо державної політики у сфері гуманітарного розмінування.
- Виявлення шляхів вирішення проблем, пов'язаних з реалізацією відповідної політики розмінування.
- Покращення ефективності роботи центральних та місцевих органів виконавчої влади.
- Удосконалення нормативно-правової бази з відповідних питань.

Міністр економіки призначений Головою робочої групи, до складу також входять представники (Заступники Міністрів) з питань реінтеграції, внутрішніх справ, закордонних справ, розвитку громад, територій та інфраструктури, аграрної політики, оборони, а також Голова агентства з відновлення та розвитку інфраструктури та інші.

Створення Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України

21 лютого 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №193](#), відповідно до якої створено Державне агентство з відновлення та розвитку інфраструктури (Агентство відновлення) - новий орган державної влади, відповідальний за розробку та впровадження державної політики у таких сферах:

- Управління дорогами та адміністрування державних автомагістралей національного значення;
- Будівництво, ремонт та модернізація різних об'єктів інфраструктури, включаючи житлову, транспортну, енергетичну та споруди громадської оборони;
- Будівництво, ремонт та модернізація пунктів пропуску через державний кордон.

Агентство має дуже широкий спектр компетенцій і стало ключовим зацікавленим суб'єктом у ряді проектів, які в даний час реалізуються гуманітарними організаціями та організаціями раннього відновлення. Згідно

⁵ Юридичний статус, що має встановлюватись відповідно до процедури. На сьогоднішній день процедура встановлення відсутня

з постановою, Агентство не має жодних безпосередніх компетенцій, пов'язаних з виконанням положень Закону про компенсацію⁶.

Закон України про компенсацію за пошкоджене та знищене майно⁷

23 лютого 2023 року Верховна Рада України прийняла Закон України "Про компенсацію за знищене та пошкоджене майно та Державний реєстр знищеного та пошкодженого майна" (спрощена назва), який регулює процес надання компенсації за знищене та пошкоджене житло внаслідок війни в Україні. Метою закону є встановлення загальних правових рамок процедури надання компенсації за пошкоджене або знищене житло, в тому числі визначення термінології, різних механізмів компенсації, переліку осіб, що мають право на компенсації, ролей та обов'язків органів влади, а також вимоги до документації, яку потрібно подати в процесі отримання компенсації.

За яке житло надаватиметься компенсація?

- квартири, інші житлові приміщення в будівлі, будинки садибного типу, садові та дачні будинки;
- житлові об'єкти, щодо яких не були завершені будівельні роботи. Однак компенсація за об'єкти будівництва буде надаватись лише за об'єкти: (i) із зведеними несучими та зовнішніми огорожувальними конструкціями (щодо будинків садибного типу, садових та дачних будинків) та (ii) щодо яких було отримано право на виконання будівельних робіт (для всіх об'єктів будівництва);
- спільне майно багатоквартирного будинку може бути включене тільки в частині компенсації за пошкоджене житло.

<p>Пошкоджене житло - об'єкти житлової нерухомості, які були пошкоджені внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та можуть бути відновлені шляхом поточного або капітального ремонту, реконструкції чи реставрації, відновлення яких є економічно доцільним:</p>	<p>Знищене житло - об'єкти житлової нерухомості, які стали непридатними для проживання внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, відновлення яких є неможливим шляхом поточного або капітального ремонту, реконструкції, реставрації чи економічно недоцільним</p>
--	---

В якому виді надаватиметься компенсація?

<p>За пошкоджене житло</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ремонтні роботи 	<p>За знищене житло</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Житлові сертифікати ■ Грошова компенсація
---	---

- Фізичні особи, які є власниками Знищених будинків садибного типу, садових або дачних будинків, або таких об'єктів, що знаходились на етапі будівництва, можуть отримати компенсацію або у формі житлових сертифікатів, або у формі грошової компенсації, залежно від їхнього вибору.
- Компенсація надаватиметься виключно (i) за житло, що знаходилось на території, яка перебувала під контролем Уряду України станом на 24 лютого 2022 року, (i) і яке було пошкоджене або знищене після цієї дати

⁶ Детальніше в [Тематичному огляді законодавства УВКБ ООН](#)

⁷ Детальніше в [Тематичному огляді законодавства УВКБ ООН](#)

Хто матиме право на отримання компенсації?

Закон надає право на отримання компенсації особам, які мають громадянство України та належать до будь-якої з наступних категорій:

- власники пошкодженого або знищеного житла;
- замовники будівництва;
- особи, які інвестували грошові кошти у спорудження житлових об'єктів;
- члени житлово-будівельних (житлових) кооперативів, які викупили житло кооперативу, але не оформили право власності на нього;
- спадкоємці будь-якої з вищеперелічених категорій.

ОСББ можуть бути отримувачами компенсації лише щодо спільного майна багатоквартирного будинку. Заявники повинні мати право власності на житло, що може бути підтверджене відповідними документами. Наступні категорії населення **не можуть бути отримувачами компенсації**:

- Громадяни України, які перебувають під дією санкцій;
- особи, засуджені за злочини проти основ національної безпеки⁸;
- спадкоємці будь-якої з вищеперелічених категорій⁹.

Хоча Закон встановлює загальну структуру механізму компенсації, детальні положення та процедури, необхідні для фактичної реалізації схеми компенсації, повинні бути встановлені Кабінетом Міністрів упродовж двох місяців після прийняття Закону.

Проекти

[Прискорена процедура прийняття до громадянства України](#)

На 20 січня 2023 року Верховна Рада України опублікувала проект [Закону №8373](#), яким запропоновано внести зміни до Закону про громадянство. Проект Закону передбачає прискорену процедуру надання громадянства іноземцям, які перебувають на військовій службі у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту або Національній гвардії України¹⁰.

[Реєстрація місця проживання неповнолітніх осіб](#)

24 лютого 2023 року Верховна Рада України прийняла за основу проект [Закону №8092](#), спрямований на спрощення процесу реєстрації місця проживання дітей, переміщених з територій поза контролем уряду України або з територій, де проводились (проводились) бойові дії.

Проект закону пропонує вважати місцем проживання дітей-переселенців місце проживання батьків (одного з батьків) або іншого законного представника(-ів), з якими дитина проживає. Це означає, що інформація про зареєстроване місце проживання для дитини повинна бути відтворена з документів відповідального дорослого без додаткового документального підтвердження.

Оскільки багато дітей, які були переміщені у ранньому віці, не мали належних документів, зокрема підтвердження місця проживання, це ускладнювало їх можливість зареєструвати своє місце проживання під час переміщення, і вони не могли отримати соціальні пільги, доступні для переселенців, зокрема у

⁸ Злочини передбачені Розділом I Особливої Частини Кримінального Кодексу України

⁹ Дана норма не відповідає принципу індивідуалізації юридичної відповідальності

¹⁰ Включає в себе території, на яких ведуться (велися) бойові дії або які тимчасово окуповані Російською Федерацією відповідно до [Переліку](#)

сфері освіти, медичного обслуговування та соціального захисту. Якщо цей закон буде прийнятий та реалізований, він позитивно вплине на можливість дітей-переселенців отримати доступ до послуг, важливих для їх благополуччя та розвитку.

[Адміністративна процедура реєстрації актів цивільного стану](#)

28 лютого 2023 року Верховна Рада України опублікувала проект [Закону № 9069](#), який може поліпшити доступ до реєстрації актів цивільного стану. Згідно з його положеннями:

- Свідоцтва про народження/смерть/шлюб (розлучення), видані на територіях поза контролем Уряду України слугуватимуть підставою для подальшої реєстрації фактів народження/смерті/шлюбу (розлучення) в адміністративному порядку.
- Реєстрацію актів народження/смерті/шлюбу (розлучення) за кордоном можуть проводити дипломатичні місії України.
- Якщо встановлення факту народження/смерті/шлюбу (розлучення) потребує судового рішення, заяву можна подати до будь-якого місцевого суду України.

Якщо проект закону буде прийнятий і впроваджений, це може значно полегшити доступ до процедури реєстрації та зменшити тиск на суди, які мають розглядати такі справи відсутності адміністративної процедури.

Інші події

[Порядок нарахування неустойки за несвоєчасну оплату за користування природним газом](#)

31 січня 2023 року Уряд прийняв [Постанову № 88](#), в якій визначені підстави для звільнення від сплати штрафу за затримку платежу за природний газ. Звільнення від штрафу можливе в таких випадках:

- Багатоквартирний будинок самостійно здійснює обслуговування системи опалення (через об'єднання співвласників, житловий кооператив або уповноважену особу) та розташовується на територіях, які перебувають поза контролем Уряду України (відповідно до [Закону "Про правовий режим тимчасово окупованих територій"](#));
- Житло знаходиться в районах можливих бойових дій (відповідно до [Переліку територій на яких ведуться \(велися\) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією](#), опублікованого Міністерством реінтеграції);
- Принаймні 30% житлової площі будинку вважається нежитловою через військові дії (до Заяви слід долучити акт про обстеження житла¹¹).

Заявники (власники житла або представники кооперативу/уповноважені особи в багатоквартирному будинку) можуть подавати свої заяви до постачальника газу.

[Утворення Чернігівської міської військової адміністрації](#)

7 лютого 2023, Президент України прийняв [Указ №69/2023](#) про створення Чернігівської міської військової адміністрації Чернігівського району Чернігівської області. Військові адміністрації під час воєнного стану здійснюють функції органів виконавчої влади.

¹¹ Акт Комісії, складений відповідно до [Постанови №473](#)

[Встановлення нового пункту пропуску на кордоні з Молдовою](#)

14 лютого 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Порядок №147-р](#) встановлюючи тимчасовий міжнародний пункт контролю через державний кордон на залізничній станції «Серпневе». Цей пункт пропуску працюватиме цілодобово для пасажирів поїздів під час воєнного стану та 90 днів після його припинення або скасування.

[Вступна кампанія 2023-2024](#)

23 лютого 2023 року Верховна Рада України прийняла [Закон № 2925-IX](#) змінюючи процедуру вступної кампанії у вищі навчальні заклади на 2023/2024 навчальний рік. Закон пропонує скасування ЗНО (зовнішнього незалежного оцінювання) в 2023 році та введення спеціальної процедури прийому. Закон вимагає подальшого прийняття нормативних актів для впровадження процедури.

КОНТАКТИ

E-MAIL: UKRKI@UNHCR.ORG, **ТЕЛ:** +38 044 288-9710

ПОСИЛАННЯ

UNHCR Ukraine:www.unhcr.org.ua/en - Twitter:www.twitter.com/UNHCRUkraine

Facebook:www.facebook.com/UNHCRKyiv - Instagram:www.instagram.com/unhcr_ukraine